## भारतीय कृषी संशोधन परिषद-राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र

### या आठवड्यातील हवामान अंदाज

### गुरुवार (12/11/2026) – बुधवार )18/11/2026)

| स्थान | तापमान (°C) | | पावसाची शक्यता | ढगांचे आच्छादन | वाऱ्याचा वेग (किमी/तास) किमान-कमाल | सापेक्ष आर्द्रता % |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | किमान | कमाल | | | | |
| **नाशिक** | 11-15 | 30-31 | **नाशिक, ओझर, पिंपळगाव बसवंत, दिंडोरी, पालखेड, कळवण, लोणी, वणी**- गुरु ते बुध- पाऊस नाही. | स्वच्छ ते ढगाळ | 04-11 | 22-28 |
| **पुणे** | 13-16 | 30-31 | **पुणे, फुरसुंगी, लोणी काळभोर, उरुळी कांचन, पाटस, यवत, नारायणगाव, बारामती, इंदापूर** - गुरु ते बुध- पाऊस नाही. | स्वच्छ ते ढगाळ | 05-10 | 26-30 |
| **सोलापूर** | 12-15 | 30 | **सोलापूर, नान्नज, वैराग, औसा, बार्शी, तुळजापूर, लातूर, पंढरपूर** - गुरु ते बुध- पाऊस नाही. | स्वच्छ ते ढगाळ | 02-12 | 33-34 |
| **सांगली** | 13-16 | 31-32 | **मिरज, सांगली, वाळवा, कवठा, खानापूर विटा, पळशी, पलूस, शेटफळ, शिरगुप्पी**- गुरु ते बुध- पाऊस नाही. | स्वच्छ ते ढगाळ | 07-16 | 27-30 |
| **विजयपुरा** | 15-18 | 30-32 | **विजयपुरा, चडचन तिकोटा, तेलसंग** - गुरु ते बुध - पाऊस नाही. | स्वच्छ ते ढगाळ | 13-20 | 24-28 |
| **हैदराबाद** | 15-18 | 31-33 | **हैदराबाद, मेडचल, झहिराबाद**- गुरु ते बुध- पाऊस नाही. | स्वच्छ ते ढगाळ | 12-18 | 28-31 |
| **सातारा** | 12-15 | 30 | **खटाव, सातारा, फलटण**- गुरु ते बुध- पाऊस नाही. | स्वच्छ ते ढगाळ | 02-12 | 33-34 |
| **अहमदनगर** | 12-16 | 30-31 | **अहमदनगर, श्रीगोंदा, कर्जत, जामखेड, अकोले, राहाता, कोपरगाव, संगमनेर**- गुरु ते बुध- पाऊस नाही. | स्वच्छ ते ढगाळ | 11-19 | 22-32 |
| **जालना** | 12-16 | 30-32 | **जालना, अंबड, घनसावंगी, मंठा, जाफ्राबाद** - गुरु ते बुध- पाऊस नाही. | स्वच्छ ते ढगाळ | 04-12 | 26-31 |
| **बुलडाणा** | 15-16 | 29-30 | **बुलढाणा, दि.राजा, सिंदखेड राजा, चिखली** - गुरु ते बुध- पाऊस नाही. | स्वच्छ ते ढगाळ | 10-17 | 26-32 |
| **कोल्हापूर** | 12-15 | 31-32 | **कागल, करवीर, गगन-बावडा**- गुरु ते बुध- पाऊस नाही. | स्वच्छ ते ढगाळ | 06-13 | 27-31 |

भारतीय कृषी संशोधन परिषद-राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र, पुणे
ICAR-National Research Centre for Grapes, Pune

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **बंगळुरू ग्रामीण** | 14-16 | 28-29 | **अनकल**, **दोड्डाबल्लापूर**, **बेंगळुरू -पूर्व**, **बेंगळुरू-उत्तर**, **बेंगळुरू**- गुरु ते बुध- पाऊस नाही. | स्वच्छ ते ढगाळ | 08-13 | 31-44 |
| **बेलागावी** | 13-14 | 30-31 | **बेळगावी**, **गोकाक**, **चिकोडी**, **अथणी** - गुरु ते बुध- पाऊस नाही. | स्वच्छ ते ढगाळ | 07-16 | 27-32 |
| **बिदर** | 13-15 | 30-31 | **बिदर**, **हुमनाबाद**, **बसवकल्याण**- गुरु ते बुध- पाऊस नाही. | स्वच्छ ते ढगाळ | 09-15 | 32-35 |
| **बागलकोट** | 15-18 | 30-32 | **बागलकोट जमखंडी**, **हुंगुंड**, **मुधोळ**- गुरु ते बुध- पाऊस नाही. | स्वच्छ ते ढगाळ | 13-20 | 24-28 |

**टीप: वरील हवामान माहिती खालील संकेतस्थळांवर दिलेल्या हवामान अंदाजाचा सारांश आहे**

https://www.wunderground.com/?cm_ven=cgi

https://imdagrimet.gov.in/weatherdata/BlockWindow.php

https://www.timeanddate.com/weather/india

**भाकृअनुप-राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र अचूकतेचा दावा करत नाही.**

**II पाणी व्यवस्थापन (डॉ. ए.के. उपाध्याय):**

**अपेक्षित पॅन बाष्पीभवन: 5 - 7.5 मिमी**

भारतीय कृषी संशोधन परिषद-राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र, पुणे

**शिफारस केलेले सिंचन प्रमाण:**

1. जर माती वाप्सा (क्षेत्र क्षमता) स्थितीत असेल तर द्राक्षबागेला पाणी देऊ नये.
2. अंकुर वाढीच्या अवस्थेत (फळ छाटणीचा हंगाम), ठिबकद्वारे @ 8500 -12750 लि./एकर/दिवसाने सर्व द्राक्ष उगवणाऱ्या प्रदेशांना पाणी द्यावे. आवश्यकतेपेक्षा जास्त जोम असल्यास, सिंचन पाणी वापर अर्ध्याने कमी करून 4250-6350 लि/एकर करा आणि नत्र वापरणे थांबवा. तरीही वाढ जास्त असल्यास वाढ आटोक्यात येईपर्यंत पाणी देणे थांबवावे व नंतर सिंचन सुरू करावे.
3. फ्लॉवरिंग ते सेटिंग अवस्थेत (फळ छाटणीचा हंगाम), ठिबकद्वारे @ 2800 - 4200 लि./एकर/दिवसाने सर्व द्राक्ष उगवणाऱ्या प्रदेशांना पाणी द्यावे.

**माती आणि पोषक व्यवस्थापन :**

**छाटणीपूर्व अवस्था - फळ छाटणीचा हंगाम**

1. जर पुढील 10-15 दिवसांत खरड छाटणीचे नियोजन केले असेल, तर खरड छाटणीच्या हंगामासाठी पोषक तत्त्वे आणि पाणी वापराचे वेळापत्रक नियोजन करण्यासाठी माती आणि पाण्याचे परीक्षण करण्याचा सल्ला दिला जातो.
2. ज्या द्राक्षबागांमध्ये सोडीयमची समस्या आहे, तेथे माती एक्सचेंज कॉम्प्लेक्समधून सोडियम काढून टाकण्यासाठी जमिनीत जिप्सम टाकावा. जर माती चुनखडीयुक्त असेल तर जमिनीतील वेलींमध्ये 50 किलो/एकर सल्फर

टाकावा. कॅल्शियम कार्बोनेटची काळजी घेण्यासाठी त्याची कार्यक्षमता वाढवण्यासाठी गंधक जमिनीत व्यवस्थित मिसळले पाहिजे. शेणखत/ कंपोस्टमध्ये गंधक मिसळल्याने त्याची कार्यक्षमता आणखी सुधारते.

3. चुनखडीयुक्त जमिनीच्या बाबतीत, एसएसपी बेसल डोस म्हणून वापरल्यास, फॉस्फरस स्थिरीकरण टाळण्यासाठी शेणखत/कंपोस्ट इत्यादी मिसळा.

**काढ़ी ची वाढ़ अवस्था**

1. सेंद्रिय खतांचा वापर केल्यास, C:N प्रमाण तपासा. नायट्रोजन सोडण्याचे प्रमाण कमी करा, त्यामुळे वाढ वाढण्याची शक्यता आहे. वेलीच्या वाढीवर आधारित नायट्रोजन वापरावर नियंत्रण ठेवा.

2. माती परीक्षण मूल्याच्या आधारे, अंकुर वाढीच्या अवस्थेत या आठवड्यात युरिया @ 15 किलो / एकर दोन विभागांमध्ये वापरा. जर माती चुनखडीयुक्त असेल तर या आठवड्यात युरियाऐवजी अमोनियम सल्फेट @ 30 किलो/एकर तीन स्प्लिटमध्ये टाका. पिकाच्या जोमावर अवलंबून नत्र वापराचे नियमन करा.

3. सॉडिसिटीची समस्या असल्यास, या आठवड्यात 10 किलो सल्फेट ऑफ पोटॅश प्रति एकर 2 स्प्लिटमध्ये टाका.

4. जोपर्यंत पाने पूर्णपणे विकसित होत नाहीत तोपर्यंत कोणत्याही पर्णसंभारासाठी पोषक तत्वांचा वापर करू नका. त्यामुळे फवारणीचा अपव्यय होईल.

5. पानांच्या सहाय्याने लावावयाच्या पोषक घटकांचे प्रमाण, छतच्या आकारावर अवलंबून असते.

6. जर पीक 5 पाने ते बहर येण्यापूर्वीच्या अवस्थेत असेल, तर माती परीक्षण मूल्यावर आधारित झिंक सल्फेट आणि फेरस सल्फेट प्रत्येकी 15 किलो / एकर वापरा. बोरॉनचा वापर जर माती परीक्षण मूल्य कमी असल्याचे दर्शवित असेल आणि सिंचनाच्या पाण्यात बोरॉन नसेल तरच केला पाहिजे. जर फाउंडेशन पेनिंग सीझनमध्ये, पेटीओल पचणीने बोरॉनची कमतरता असल्याचे सांगितले तर माती परीक्षण मूल्यानुसार @ 1.5 किलो ते 5 किलो बोरॉन वापरा. एका वेळी एक किलो बोरॉन टाका.

7. पीक 5 पाने ते बहरण्यापूर्वीच्या अवस्थेत असल्यास 10 किलो मग्नेशियम सल्फेट प्रति एकर द्यावे.

भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद का राष्ट्रीय द्राक्ष अनुसंधान केंद्र, पुणे
ICAR-National Research Centre for Grapes, Pune
ICAR
NRCG

**फ्लॉवरिंग ते सेटिंग स्टेज:**

1. कूज (फुलणे नेक्रोसिस) च्या समस्या टाळण्यासाठी फुले येण्याच्या अवस्थेपर्यंत नत्रावर आधारित कोणतेही खत घालू नका.

2. या आठवड्यात 3-4 किलो फॉस्फोरिक ऍसिड दोन ते तीन भागांमध्ये टाका. लक्षात ठेवा की सिंचनाच्या पाण्याचा pH 6.0 च्या जवळ असावा किंवा SSP @ 125kg/acre बेसल ऍप्लिकेशन म्हणून वापरा. फॉस्फरसचे निर्धारण कमी करण्यासाठी अर्ज करण्यापूर्वी एसएसपी शेणखत/कंपोस्टमध्ये मिसळावे.

3. पेटीओल न्यूट्रिएंट टेस्टिंग: 70% कॅपफॉल स्टेजवर, पोटीओलचे नमुने पोषण विश्लेषणासाठी घेतले पाहिजेत. नमुन्यासाठी घडासमोरील पान काढून टाकावे.

**III. कॅनोपी व्यवस्थापन (डॉ.पी.एच.निकुंभे):**

द्राक्षबागेतील सध्याच्या वाढीच्या अवस्थेनुसार आणि हवामानाच्या परिस्थितीनुसार खालील अवथथेतील करावयाच्या उपाययोजना.

**1) सध्याची स्थिती**

द्राक्ष हे संवेदनशील पीक आहे आणि कमी पावसामुळे जमिनीतील ओलावा कमी झालेला दिसतो , तर वाढत्या तापमानामुळे बाष्पीभवन वाढत आहे . यामुळे वेलीला पाण्याचा ताण बसतो, पाने सुकतात, घडनिर्मिती कमी होते, मण्यांचा आकार लहान राहतो आणि गुणवत्तेवर परिणाम होतो. उष्णतेमुळे फळांना सनबर्न होण्याचीही शक्यता असते. काळ्या मातीच्या प्रदेशात पाणी धरून ठेवण्याची क्षमता जास्त असली तरीही दीर्घकाळ दुष्काळामुळे समस्या निर्माण होवू शकते.

**2) प्री-ब्लूम अवस्थेतील बागांसाठी (दर्जेदार लांब घड मिळवण्यासाठी):**

निर्यातीसाठी लांब व पसरट घड (रॅकिसची लांबी व दोन खोडांतील अंतर वाढलेले) मिळवायचे असल्यास GA□ फवारणी फक्त प्री-ब्लूम अवस्थेत करावी.

**उशिरा छाटलेल्या बागांसाठी GA□ चे वेळापत्रक:**

- पहिली फवारणी: पोपटी हिरवा घड दिसताच GA□ @ 10पीपीएम (फळछाटणीनंतर साधारण 18-19 दिवसांनी)
- दुसरी फवारणी: पहिल्या फवारणीनंतर ५-६ दिवसांनी GA□ @ 15 पीपीएम

**GA□ ची परिणामकारकता वाढवण्यासाठी महत्त्वाच्या बाबी:**

- फवारणीच्या पाण्याचा pH: 6.5 ते 7.5
- तयार GA□ द्रावणाचा pH: 5.5 ते 6.0 → सिट्रिक ऍसिड @ 0.5 ग्रॅम/लिटर किंवा युरिया फॉस्फेट @ 1.0 ग्रॅम/लिटर वापरून pH कमी करा
- बागेतील सापेक्ष आर्द्रता 60 टक्क्यांपेक्षा जास्त असतानाच फवारणी करा → संध्याकाळी फवारणी करणे अधिक फायदेशीर
- GA□ फवारणीपूर्वी झिंक + बोरॉन यांची एक फवारणी करा, यामुळे GA□ ची कार्यक्षमता वाढते

भारतीय कृषी संशोधन परिषद-राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र, पुणे
ICAR National Research Centre for Grapes, Pune

**3) प्री-ब्लूम ते फुलोऱ्याच्या अवस्थेतील बागांसाठी:**

- GA□ फवारणी फक्त स्वच्छ व ढग नसलेल्या हवामानात करावी, यामुळे उत्तम परिणाम मिळतो.
- चांगल्या हवेशीरपणासाठी व बुरशीनाशकाची योग्य झाकणी मिळण्यासाठी खालची 2 ते 3 पाने काढावीत.

पांढऱ्या बिनबियाण्या जातींसाठी **(थॉम्पसन सीडलेस व तास-ए-गणेश):**

- पूर्ण फुलोऱ्याच्या वेळी (full bloom) GA□ @ 25 पीपीएम फवारणी केल्यास दाण्यांची गळ (थिंनिंग) चांगली होते कारण GA□ येथे परागनाशक म्हणून काम करते.

**लांबट घडांच्या जातींसाठी (सोनाका, माणिक चमन, सुपर सोनाका, सारीता सीडलेस, कृष्णा सीडलेस, SSN इत्यादी):** या जातींसाठी GA□ चे वेळापत्रक वेगळे आहे:

अ) प्री-ब्लूम अवस्था: $GA_3$ @ 10 पीपीएम

ब) प्री-ब्लूम अवस्था (5-6 दिवसांनी): $GA_3$ @ 15 पीपीएम

क) 25% फुलोरा: $GA_3$ @ 10 पीपीएम

ड) 50% फुलोरा: $GA_3$ @ 10 पीपीएम

य) 60-80% फुलोरा: $GA_3$ @ 10 पीपीएम

र) 90-100% फुलोरा: $GA_3$ @ 60 पीपीएम

g) दाणे बसल्यानंतर (berry set नंतर): $GA_3$ @ 40-50 पीपीएम + IAA @ 10 पीपीएम

**4) मणी सेटिंग ते 8 मिमी दाण्याच्या आकारापर्यंतच्या बागांसाठी:**

- ज्या बागेत दाणे बसून झाले आहेत तेथे **घड गळ व दाणे गळ** यांना अत्यंत महत्त्व द्यावे.
- घड ठेवण्याची संख्या उद्देशानुसार (मनुका, स्थानिक बाजार, निर्यात) ठरवावी.
- घडातील दाण्यांची संख्या ही घडाचा प्रकार, जात इत्यादीनुसार ठरवावी.
- जातीवर आधाररत मणीची धारणा खालीलप्रमाणे आहे.

| जाती | च्याचिसची/घडाची सिंख्या | | मणी /घडाची ची सिंख्या | |
|---|---|---|---|---|
| | स्थानिक | निर्यात | स्थानिक | निर्यात |
| थॉम्पसन सीडलेस | 12-14 | 10-12 | 130-140 | 100-120 |
| तास-ए-गणेश | 12-14 | 10-12 | 130-140 | 100-120 |
| सोनाका | 14-16 | 10-12 | 140-150 | 130-140 |
| माणिक चमन | 14-16 | 10-12 | 140-150 | 130-140 |
| सरीता सीडलेस | 14-16 | 10-12 | 140-150 | 130-140 |
| रेड ग्लोब | 10-12 | 8-10 | 80-90 | 70-75 |
| नानासाहेब परपल सीडलेस | 10-12 | 8-10 | 80-90 | 75-80 |
| क्रिमसंन सीडलेस | 10-12 | 10-12 | 120-130 | 100-120 |

भाकृअनुप
ICAR
भारतीय कृषी संशोधन परिषद-राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र, पुणे
ICAR-National Research Centre for Grapes, Pune
एनआरसी फॉर
NRCG

- ढगाळ हवामानात $GA_3$ ची फवारणी टाळा.
- शेडनेट आणि क्रॉप कव्हर: 30-50 टक्के शेडनेट किंवा नॉन-व्होव्हन कव्हर वापरल्यास कॅनोपी तापमान 2-5°C पर्यंत कमी होते, पाण्याची कार्यक्षमता वाढते आणि सनबर्न टळतो.
- कॅनोपी मॅनेजमेंट: जास्तीचे शूट काढा परंतू पाने जास्त काढू नका. निघालेल्या द्राक्ष घडावर सावली राहील अशी व्यवस्था ठेवा त्याच बरोबर ऑक्टोबर महिन्यातील गरम वायूचा प्रवाह राखा.

- वाऱ्यापासून संरक्षण: वायूवेग जास्त असल्यास वायूरोधक झाडे लावा. यामुळे बाष्पीभवन 15-20 टक्के कमी होते.
- उत्पादन उद्दिष्टांनुसार (उदा., स्थानिक बाजार, निर्यात किंवा मनुका उत्पादन) द्राक्ष घड ठेवा. वेलींच्या अंतर आणि काडीच्या व्यासासारख्या घटकांनुसार गुच्छ धारण समायोजित करून उत्पादन आणि गुणवत्ता चांगली मिळवा.

**पाणी व्यवस्थापन – सर्वात महत्त्वाचे**

- ठिबक सिंचन आणि अचूक पाणी नियोजन: ठिबक सिंचन अनिवार्य आहे. सब-सर्फेस (जमिनीखालील) ठिबक वापरल्यास बाष्पीभवन कमी होते. मातीच्या ओलाव्याचे सेन्सर वापरून फक्त गरजेपुरते पाणी द्या. पाणी सकाळी किंवा संध्याकाळी द्या, दुपारी टाळा.
- शेततळे आणि पाणी साठवण: प्रत्येक बागेत शेततळे बांधून पावसाचे पाणी साठवा. काही प्रगत शेतकऱ्यांनी यामुळे कोट्यवधी लिटर पाणी वाचवले आहे व त्याचा निजोजाण पूर्वक वापर करावा .
- मल्चिंग: बोदावर बागासे, गवत, पालापाचोळा किंवा प्लास्टिक मल्चिंग करा. यामुळे मातीचे तापमान नियंत्रित राहते, ओलावा टिकतो आणि 20-25 टक्के पाणी वाचते. अँटी-ट्रान्सपिरंट (अँटीस्ट्रेस) फवारणीसोबत मल्चिंग केल्यास आणखी बचत होते.
- नियंत्रित पाण्याचा ताण: काही वाढीच्या अवस्थेत हलवार पाण्याचा ताण दिला तर गुणवत्तेला फायदा होतो, पण जास्त ताण टाळा. जमीन वाफसा स्थितीत ठेवा.

भारतीय कृषी संशोधन परिषद राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र, पुणे
ICAR-National Research Centre for Grapes, Pune

## IV. रोग व्यवस्थापन (डॉ. सुजॉय साहा):

| फळ छाटणी नंतरचे दिवस | रोगांचा धोका | | | |
|---|---|---|---|---|
| | केवडा | भुरी | बुरशीजन्यकरपा | इतर |
| 58 | कमी | कमी | मध्यम | जिवाणू करपा- नाही.<br>तांबेरा – **नाही** |

दिवसा आणि रात्रीच्या तापमानातील बदलांमुळे द्राक्षवेलींच्या पानांवर दव साचलेले दिसून येते. अशा परिस्थितीत मॅन्कोझेब (Mancozeb) @ ३ ते ५ किलो प्रति एकर या प्रमाणात धूळ फवारणी देण्याची शिफारस करण्यात येते. द्राक्षघडांवर केवडा (Downy Mildew) रोगाचा प्रादुर्भाव दिसून येऊ शकतो. त्यापासून तातडीने संरक्षण मिळवण्यासाठी अमिसलब्रोम @ ३७५ मिली प्रति हेक्टर, सायझोफॅमिड @ २०० मिली प्रति हेक्टर, ऑक्साथियापिप्रोलिन + मॅन्डीप्रोपॅमिड @ ७०० मिली प्रति हेक्टर, ऑक्साथियापिप्रोलिन + अमिसलब्रोम @ ३१२.५ मिली प्रति हेक्टर किंवा फ्लुओपिकोलाइड + फोसेटिल-अल @ २.२५ ते २.५ किलो प्रति हेक्टर यापैकी कोणत्याही एका बुरशीनाशकाची फवारणी करता येऊ शकते. दवामुळे द्राक्षघडांमध्ये पाण्याचे थेंब साचून राहणार नाहीत, याची काळजी घ्यावी. या कालावधीत भुरी (Powdery Mildew) रोगाचा प्रादुर्भाव सुरू होण्याची शक्यता असल्याने गंधक (Sulphur) @ २ ग्रॅम प्रति लिटर पाणी या प्रमाणात फवारणी करण्याची शिफारस करण्यात आली आहे. द्राक्षवेली फुलोरा अवस्थेत असल्यास ट्रायाझोल गटातील बुरशीनाशक, फ्लुओपायरम + टेब्युकोनॅझोल @ ०.५६३ मिली प्रति लिटर पाणी, मेट्राफेनोन @ २५० मिली प्रति हेक्टर, सायफ्लुफेनामिड @ ५०० मिली प्रति हेक्टर किंवा पायडिफ्लुमेटोफेन + डिफेनोकोनॅझोल @ ५०० मिली प्रति हेक्टर यापैकी कोणत्याही एका बुरशीनाशकाचा वापर करता येऊ शकतो. सांगली परिसरात अचानक पाऊस किंवा पावसाच्या सरी आल्यास द्राक्षाच्या बेरीवर बुरशीजन्य करपा (Anthracnose) आणि जिवाणूजन्य करपा रोगाचा (Bacterial Spot) प्रादुर्भाव टाळण्यासाठी कासुगामायसिन + कॉपर ऑक्सिक्लोराइड (COC) @ ७५० ग्रॅम प्रति हेक्टर या प्रमाणात फवारणी करण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.



## V. कीड आणि त्याचे व्यवस्थापन (डॉ. डी. एस. यादव):

### फळ छाटणी वाढीचा टप्पा: सुप्त कळी ते कोंब फुटणे

#### फळ छाटणी वाढीचा टप्पा :सुप्त कळी ते कोंब फुटणे

• सैल झालेली साल काढून टाका आणि बुप्रोफेझिन २५ एससी @ १.२५ मिली/लिटर पाणी या द्रावणाने झाडांना प्रतिबंधात्मक धुलाई द्या .१५ दिवसांच्या अंतराने, पिठ्या ढेकूण आणि मुंग्यांच्या नियंत्रणासाठी मेटारिझियम, ब्युव्हेरिया आणि लेकानिसिलियम यांसारख्या कीटकनाशक बुरशीने झाडांना धुलाई करणे उपयुक्त ठरू शकते.

• जमिनीतील भुंग्याच्या अळ्या, थ्रिप्सची कोष आणि मुंग्यांचे व्यवस्थापन करण्यासाठी फळ छाटणीनंतर लगेचच मेटारिझियमने जमिनीला भिजवा.

• भुंग्याच्या व्यवस्थापनासाठी, द्राक्षबागेच्या आतून आणि आजूबाजूचे तण काढून टाका .दोन ओळींमधील जागेत कुळवणी करता येते .लॅम्डा सायहॅलोथ्रिन ४.९ सीएस) २०० मिली प्रति एकर (किंवा इमिडाक्लोप्रिड १७.८ एसएल) १६० मिली प्रति एकर (किंवा फिप्रोनिल ८० डब्ल्यूजी) २५ ग्रॅम प्रति एकर (किंवा स्पिनोसाद ४५ एससी) १०० मिली प्रति एकर (यांची पर्ण फवारणी केली जाऊ शकते .ही पर्ण फवारणी शक्यतो रात्री करावी.

**फळ छाटणीनंतरची वाढीची अवस्था: नवीन फुटींची सक्रिय वाढीची अवस्था**

• या काळात तुडतुड्यांचा (Jassids/leafhoppers) प्रादुर्भाव दिसून येऊ शकतो. अशा वेळी लॅम्बडा सायहॅलोथ्रिन ४.९ सीएस (Lambda cyhalothrin 4.9 CS) २०० मिली प्रति एकर, किंवा इमिडाक्लोप्रिड १७.८ एसएल (Imidacloprid 17.8 SL) १६० मिली प्रति एकर, किंवा फिप्रोनिल ८० डब्ल्यूजी (Fipronil 80 WG) २५ ग्रॅम प्रति एकर यांपैकी कोणत्याही एका कीटकनाशकाची फवारणी करावी. अधिक चांगल्या परिणामांसाठी ही फवारणी रात्रीच्या वेळी करावी; तसेच ट्रॅक्टरच्या मागे पांढऱ्या रंगाचा बल्ब लावून तो फवारणीदरम्यान सुरू ठेवावा. द्राक्ष बागेत आणि बागेच्या आसपास असलेले तण काढून टाकावे. बागेत तुडतुड्यांना पकडून नष्ट करण्यासाठी जमिनीलगत पिवळे चिकट सापळे (Yellow sticky traps) लावावेत.

• जर पीक फुलोऱ्याच्या आधीच्या अवस्थेत, फुलोऱ्याच्या अवस्थेत किंवा मणी धरण्याच्या (berry setting) अवस्थेत असेल, तर 'फ्ली बीटल' (Flea beetle) आणि फुलकिड्यांच्या (Thrips) नियंत्रणासाठी स्पिनोसॅड ४५ एससी (Spinosad 45 SC) १०० मिली प्रति एकर किंवा स्पिनेटोरम ११.७ एससी (Spinetoram 11.7 SC) १२० मिली प्रति एकर यांपैकी एका कीटकनाशकाची फवारणी करावी; ही फवारणी रात्रीच्या वेळी करणे अधिक प्रभावी ठरते. तसेच, फुलकिडे आणि अळ्यांच्या नियंत्रणासाठी इमामेक्टिन बेंझोएट ५ एसजी (Emamectin benzoate 5 SG) ८८ ग्रॅम प्रति एकर किंवा सायन्ट्रॅनिलिप्रोल १० ओडी (Cyantraniliprole 10 OD) २८० मिली प्रति एकर या औषधांचा वापर प्रभावी ठरतो.

• या काळात 'फ्ली बीटल'चा प्रादुर्भाव जास्त असू शकतो. त्यांच्या नियंत्रणासाठी द्राक्ष बागेतील आणि बागेच्या परिसरातील तण काढून टाकावे. दोन ओळींच्या दरम्यानच्या जागेत कुळवणी (harrowing) करावी. लॅम्बडा सायहॅलोथ्रिन ४.९ सीएस (२०० मिली/एकर), इमिडाक्लोप्रिड १७.८ एसएल (१६० मिली/एकर), फिप्रोनिल ८० डब्ल्यूजी (२५ ग्रॅम/एकर) किंवा स्पिनोसॅड ४५ एससी (१०० मिली/एकर) यांपैकी कोणत्याही एका कीटकनाशकाची फवारणी करावी. ही फवारणी रात्रीच्या वेळी करणे अधिक योग्य ठरेल.

- सांगली, सोलापूर, नाशिक, पुणे आणि विजापूर परिसरातील द्राक्ष बागांमध्ये खोडकिड्याची एक नवीन प्रजात (ज्याची अळी लाल रंगाची असते) दिसून येऊ शकते; ही अळी वेलीच्या सालीखाली आढळते. झाडाची सैल झालेली साल काढून टाका आणि मुख्य खोडावर व फांद्यांवर (कॉर्डन्सवर) 'मेटारायझियम' या कीटकनाशक बुरशीची फवारणी करा. यासाठी ३-५ मिली बुरशी प्रति लिटर पाण्यात मिसळा (प्रति झाड १.५ लिटर द्रावण वापरा).